

VAHINGONKORVAUSVASTUU

1. YLEISTÄ

Vahinkojen korvaamista (sopimuksenulkoista vahingonkorvausvelvollisuutta) sääntelee yleislakina vahingonkorvauslaki 1974/412.

Vahinkojen korvaamisen lähtökohtana on, että tahallisesti tai tuottamuksesta aiheutetusta vahingosta syntyy velvollisuus korvata vahinko.

Vahingonaiheuttajan toiminnan ja vahingon välillä on oltava syy-yhteys:

- vahinkoa ei olisi aiheutunut, jos tekoa tai toimintaa ei olisi ollut (syyn välttämättömyys)
- onko teko tai toiminta sellaisenaan riittävä vahingon aiheutumiselle (syyriittävyys)

2. TAHALLISUUS JA TUOTTAMUS

Tahallisuutta on tietoinen tahtotila tekoon tai laiminlyöntiin.

Tuottamuksen asteet ovat:

- törkeä huolimattomuus
 - tavallinen huolimattomuus
 - lievä huolimattomuus
-
- tapaturma

Vahingonkorvausvelvollisuutta ei synny, jos kysymys on tapaturmasta (paitsi, jos on kysymys ns. ankarasta vastuusta).

Huolimattomuus tarkoittaa sitä, että henkilö on piittaamattomuuttaan tai tietämättömyytään (vaikka hänen olisi pitänyt tietää!) menetellyt toisin kuin objektiivisesti arvioiden hänen olisi pitänyt.

Tuottamuksen poistavat tai sitä vähentävät seuraavat seikat:

- hätävarjelu- ja pelastamistoimenpiteet
 - henkilön tai omaisuuden suojeleminen oikeudettomalta hyökkäykseltä
 - pelastettaessa henkilöä tai omaisuutta toinen henkilö tai omaisuus joutuu normaalia suurempaan vahingonvaaraan
- virkavelvollisuus
 - teko on ollut virkavelvollisuus tai esimiehen käsky
- loukatun suostumus
 - vahingonkärsijä on etukäteen hyväksynyt vahingon aiheuttamisen

3. KORVAUSPERUSTEET

Vahinkojen korvaamisen lähtökohtana on täysi korvaus vahingosta.

Vahingonkorvausta voidaan sovitella, jos korvausvelvollisuus harkitaan kohtuuttoman ras-
kaaksi ottaen huomioon vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusolot ja
muut olosuhteet. Jos vahinko on aiheutettu tahallisesti, on kuitenkin täysi korvaus tuomit-
tava, jollei erityisistä syistä harkita kohtuulliseksi alentaa korvausta.

Jos vahinkoa kärsinyt on myötävaikuttanut vahingon tapahtumiseen tai sen suuruuteen,
voidaan vahingonkorvausta kohtuuden mukaan sovitella.

- Vahingonkärsijä on havainnut menettelynsä sisältyvän tavallista suuremman riskin,
mutta ei ole muuttanut menettelyään.
- Vahingonkärsijä ei ole noudattanut ohjeita tai varoitusta.
- Vahingonkärsijä lyö laimin velvollisuutensa rajoittaa vahinkoaan.

4. KORVATTAVAT VAHINGOT

Henkilövahingot

Henkilövahinkoja ovat ruumiinvammat, sairaudet ja eräät psyykkisen tilan häiriöt.

Korvaus käsittää

- hoitokustannukset
 - lääketieteellisesti perusteltu hoito ja tutkimukset
- muut kulut
 - esim. kuntoutus, apuvälineet, asuntoon tehtävät muutokset, kodinhoitopalve-
lut yms.
- tulojen ja elatuksen vähentymisen
 - pysyvä tai tilapäinen työkyvyttömyys
 - kolmannen elatus on lakannut tai supistunut
- eräät aineettomat vahingot
 - kipu, särky, pysyvä haitta

Esinevahingot

Jos esine voidaan korjata, korvaus käsittää korjauskustannukset.

Mikäli esine ei tule korjauksella entisen veroiseksi, korvattavaksi tulee esineen arvonalen-
nus.

Jos esinettä ei voida korjata, korvataan uuden esineen hankintakustannukset. Jos kuiten-
kin tuhoutuneen esineen tilalle hankitaan uusi, arvokkaampi esine ja arvonnoususta seu-
raa tosiasiallista hyötyä vahingonkärsijälle, korvattavaksi tulee tuhoutuneen esineen varal-
lisuusarvo.

5. TYÖNANTAJAN JA JULKISYHTEISÖN KORVAUSVASTUU

Isännänvastuu

Työnantajan vastuu on ns. isännänvastuuta. Vaikka työnantajan itsensä vastuulle ei olisi luettavissa tuottamusta, työntekijän tuottamuksesta syntyy korvausvastuu työnantajalle.

Vahingonkorvauslain 3:1 §:n 1 ja 2 momenteissa säädetään:

Työnantaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka työntekijä virheellään tai laiminlyönnillään työssä aiheuttaa.

Mitä 1 momentissa on sanottu työnantajasta, koskee vastaavasti valtiota, kuntaa ja muuta julkista yhteisöä tai laitosta, kun vahinko on aiheutunut sellaisen julkisyhteisön työntekijän taikka yhteisöön virka- tai siihen verrattavassa palvelussuhteessa olevan henkilön virheestä tai laiminlyönnistä toiminnassa, jota ei ole pidettävä julkisen vallan käyttämisenä.

Vahingonkorvauslain 3:1 §:n 3 momentissa säädetään:

Jos se, joka viranomaisen määräyksestä, luottamustoimeen valittuna tai toisen pyynnöstä suorittaa laissa määrättyä tai työsuhteeseen verrattavissa olosuhteissa tiettyä tehtävää olematta itsenäinen yrittäjä, tehtävää suorittaessaan virheellään tai laiminlyönnillään aiheuttaa vahinkoa, on se, jonka lukuun tehtävä suoritetaan, velvollinen korvaamaan vahingon.

Tämä tarkoittaa, että seurakunta on myös vastuussa vapaaehtoistyöntekijän tehtävää hoidaessaan aiheuttamasta vahingosta.

Työntekijän, luottamushenkilön ja vapaaehtoisen vastuu

Työntekijän, virkamiehen ja julkisyhteisön luottamushenkilön (luottamustoimessaan) vastuu on toissijaista, paitsi jos vahinko on aiheutettu tahallisesti.

Toissijaisesta vastuusta (työnantajan regressioikeus) säädetään vahingonkorvauslain 4:1 ja 2 §:ssä:

Vahingosta, jonka työntekijä työssään virheellään tai laiminlyönnillään aiheuttaa, hän on velvollinen korvaamaan määrän, joka harkitaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vahingon suuruus, teon laatu, vahingon aiheuttajan asema, vahingon kärsineen tarve sekä muut olosuhteet. Jos työntekijän viaksi jää vain lievä tuottamus, ei vahingonkorvausta ole tuomittava. Laki on sama, jos vahingon aiheuttaa 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu itsenäinen yrittäjä.

Jos vahinko on aiheutettu tahallisesti, on täysi korvaus tuomittava, jollei erityisistä syistä harkita kohtuulliseksi alentaa korvausta.

Vahingonkorvaus voidaan aina hakea isännänvastuun kantajalta. Jos työnantaja maksaa vahingonkorvauksen ja työntekijän tuottamus on törkeä tai tavallinen, työnantajalla on oikeus periä työntekijältä takautuvasti kohtuullinen korvaus.

Vastuu julkisen vallan käyttämisestä

Vahingonkorvauslain 3:2 §:ssä säädetään:

Julkisyhteisö on velvollinen korvaamaan julkista valtaa käytettäessä virheen tai laiminlyönnin johdosta aiheutuneen vahingon. Sama korvausvelvollisuus on muulla yhteisöllä, joka lain, asetuksen tai lakiin sisältyvän valtuutuksen perusteella hoitaa julkista tehtävää.

Edellä 1 momentissa säädetty vastuu yhteisöllä on kuitenkin vain, milloin toimen tai tehtävän suorittamiselle sen laatu ja tarkoitus huomioon ottaen kohtuudella asetettavia vaatimuksia ei ole noudatettu.

6. VAHINGONKORVAUSVASTUU JA TYÖNANTAJAN/JULKISYHTEISÖN VAKUUTUKSET

Tärkeää on tiedostaa, että työnantajan/julkisyhteisön erilaisilla vakuutuksilla katetaan huomattavasti laajempaa korvausaluetta kuin vahingonkorvausvastuu todellisuudessa on. Useimmat seurakunnan toiminnassa tapahtuneet vahingot ovat juridisesti vahingonkärsijän omalla vastuulla eli työnantajan/julkisyhteisön syyksi ei ole luettavissa tuottamusta.

Laki edellyttää työntekijöiden vakuuttamista tapaturmien osalta.

Vapaaehtoisten vakuutusten osalta on kysymys

- mahdollisen vahingonkorvauksen maksamisen siirtämisestä vakuutusyhtiölle
 - Käytännössä vahingonkorvausvastuun selvittäminen voi olla vaikeaa ja johtaa mutkikkaisiin prosesseihin. Helpompi on korvata automaattisesti.
- toimintaan osallistuvien henkilöiden oman vastuun siirtämisestä työnantajalle/julkisyhteisölle
 - Kysymys on ihmisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden varmistamisesta seurakunnan toiminnasta, palvelusta.